Lezingen

Marianne Van Kerkhoven & Kris Verdonck: *Marianne Van Kerkhoven* is dramaturge van het Kaaitheater (Brussel) en werkt in die hoedanigheid sinds enkele jaren met Kris Verdonck. Als publiciste schreef zij talrijke teksten over theater, dans en performance. *Kris Verdonck* is theatermaker en beeldend kunstenaar. Zijn voorstellingen en installaties zijn of waren te zien op o.a. het Kunstenfestivaldesarts, het Kaaitheater, Vooruit en Buda, en in het buitenland o.a in De Brakke Grond (Amsterdam), tijdens La Notte Bianca in Rome, het National Review of Live Art Festival in Glasgow, het Low Festival in Boedapest en het Festival van Avignon.

In de lezing wordt nagedacht over de omslag van het sublieme in het abjecte n.a.v. I/II/III/IIII *van Kris Verdonck. De relatie tussen de esthetische vervoering en de traumatische ervaring is in het denken over het sublieme (Longinus, Burke, Kant, Ankersmit...) steeds aan de orde geweest. In het werk van Kris Verdonck lijken de pijnlijke beelden altijd weer 'schoonheid' op te leveren. Hoe kunnen we vandaag binnen de huidige technologische conditie van de mens 'schoonheid' definiëren? Wanneer, hoe en waarom slaan lelijkheid en pijn om in schoonheid en genot? Of zijn beide polen gelijktijdig en permanent aanwezig? Worden het sublieme en het abjecte van elkaar gescheiden door een 'unheimliche afgrond'? Deze en andere vragen worden getoetst aan beelden uit de theatrale installatie* I/II/III/IIII.

Informatie

Hogeschool Sint-Lukas Brussel
(contactpersoon: Tom Warmoes)
Paleizenstraat 70, 1030 Brussel
T. (02) 250 11 00
tom.warmoes@sintlukas.be

deBuren
(contactpersoon: Annette Van Soest)
Leopoldstraat 6, 1000 Brussel
T. (02) 212 19 30
annette@deburen.eu

Geïnteresseerden van buiten de Hogeschool:
gelieve te reserveren op T. (02) 212 19 30 of info@deburen.eu

9.45u. **Ontvangst met koffie**

10.15u. **Barbara Baert**
De vera icon *en de Johannesschotel.*
Kleine geschiedenis van het lijdende mannenhoofd

11.00u. **Veronique Govaert**
Fotografie en de esthetisering van het lijden

11.45u. **Koffiepauze**

12.15u. **Marianne Van Kerkhoven & Kris Verdonck**
Zwevende engelen en/of neerstortende karkassen.

13.00u. **Middagpauze**

14.15u. **Angela Megnoni**
La figure de la blessure dans l'art contemporain:
un objet théorique

15.00u. **Stefan Hertmans**
Anamorfose van het lijden:
De Schmerzensmann *van Berlinde de Bruyckere*

15.45u. **Koffiepauze**

16.15u. **Dirk Lauwaert**
L' adieu... op het scherm

17.00u. **Plenum**

17.30u. **Voorstelling met receptie van het boek**
Over schoonheid. Hedendaagse beschouwingen bij een klassiek begrip
(Marc Verminck, red./ A&S/books en deBuren)

Tentoonstelling *Picture This!*

Di 19.02.08 > Vr 21.03.08
Di > Vr 11.00u. > 18.00u.

VLAAMS-NEDERLANDS HUIS **deBuren**
Leopoldstraat 6 | 1000 Brussel

Hogeschool Sint-Lukas Brussel
Vakgroep Algemene & Kritische Studies
i.s.m. VLAAMS-NEDERLANDS HUIS **deBuren**

SYMPOSIUM

Onheil, pijn, bloed

Representaties van lijden

6 maart 2008
(toegang gratis)

MET TENTOONSTELLING
Picture This!

Herman Asselberghs, Burnett-Rose, Renzo Martens
curator: Pieter Van Bogaert.

Di 19.02.08 > Vr 21.03.08
Di > Vr 11.00u. > 18.00u.

deBuren.eu

VLAAMS-NEDERLANDS HUIS **deBuren**
Leopoldstraat 6 | 1000 Brussel

Lijden behoort tot de universele menselijke conditie, maar er is geen kunst waarin het tonen, het uitbeelden, het verbeelden van lijden zo prominent aanwezig is als in de westerse kunst. De bijzondere aandacht of zelfs fascinatie voor het menselijk lijden in de westerse kunst neemt allicht een aanvang bij de Grieken, die er een al even bijzonder genre voor hebben bedacht: de tragedie. In het tragische, onheilspellende lijden wordt de mens zich bewust van het aan zijn bestaan inherente, noodzakelijke of onafwendbare leed. In de eeuwenlange dominante christelijke iconografie staat het lijden van Christus centraal. Dat lijden is niet langer tragisch maar voorbeeldig en stemt tot deemoed. Vanaf de renaissance, maar vooral in de barok en het maniërisme wordt dat 'christelijke' lijden – b.v. ook dat van Maria (mater dolorosa), van de martelaren (b.v. Sebastiaan, Stefaan) etc. – almaar nadrukkelijker en smartelijker voorgesteld en ontstaat in de westerse kunst in het algemeen een schoonheid en zelfs een erotiek van het lijden. Lijden en pijn krijgen iets van een sado-masochistische sublimiteit.

Deze westerse traditie van artistieke representatie van lijden zet zich op 'seculiere' wijze verder in de moderne en hedendaagse kunst. Vooral in vele hedendaagse kunsten (beeldende kunst, podiumkunst, fotografie, film) is het lijden prominent aanwezig. Maar het zijn vooral ook de massamedia die vandaag de dag het menselijk lijden, echter niet langer in zijn tragische, maar in zijn feitelijke en contingente gestalte (natuurrampen, oorlog, bloedige aanslagen, reality shows etc.), in beeld brengen én tot spektakel opvoeren.

Dit symposium wil vanuit diverse invalshoeken de vraag stellen naar onze westerse (artistieke) fascinatie voor leed in het algemeen en naar de hedendaagse (re)presentaties van lijden in het bijzonder. Hoe verhoudt de eigentijdse kunst zich tot pijn en leed? Is het tragische lijden uit de kunst gebannen, of juist niet? Wat te denken over en hoe zich te verhouden tot die dagelijkse stroom van pijnlijke beelden in de media?

Het symposium wordt begeleid door de tentoonstelling ***Picture This!,*** met werk van Herman Asselberghs, Burnett-Rose en Renzo Martens; curator is Pieter Van Bogaert.
Deze compacte tentoonstelling wil confronteren en engageren. De titel mag vrij letterlijk gelezen worden: als een opdracht, in de zin van 'zich een voorstelling maken' of als een uitdaging, in de zin van 'durven kijken'.
De uitnodiging (om te verbeelden) en de waarschuwing (voor de beelden), vervat in de titel, krijgen vorm in werk dat het lijden letterlijk toont of figuurlijk oproept – een oefening zowel in uithouding als in inleving.

Marc Verminck
coördinator symposium

Sprekers en synopsissen van de lezingen

Barbara Baert: is als hoofddocent verbonden aan de afdeling Kunstwetenschappen van de KU Leuven. Recent richtte zij samen met Ann-Sophie Lehmann van de Universiteit Utrecht de Iconology Research Group op. Haar onderzoek betreft op de eerste plaats de middeleeuwse iconologie. In dat kader is zij betrokken bij diverse onderzoeksprojecten: Jerusalem Erzählraum (Firenze-Jeruzalem), Mary Magdalene and Noli me tangere (een intra-disciplinair project van het FWO-Vlaanderen), Techniques of Visualization and Theories of Vision in the First half of the 15th Century (VLAC-Brussel) en Navel-Lichaam-Huid. Een onderzoek naar de iconologische en artistieke betekenis van gebakken klei (IvOK-project i.s.m. de Hogeschool Sint-Lucas Gent). Recent verscheen (samen met Kathryn Rudy) Weaving, Veiling, and Dressing. Textiles and their metaphors in the late Middle Ages (2007). Het thema voor dit colloquium kadert in een aantal artikelen, waaronder: 'XSaint-John's head on a plate by Andrea Solario (1507, Louvre). Transmisson and transformation of an 'Andachtsbild' between Middle Ages and Renaissance, between North and South' (in druk).

De lezing gaat in op de oorsprong en de verwevenheid van het lijdende mannenhoofd zoals het in het christendom haast exclusief wordt gekanaliseerd in twee bijzondere beeldtypen: het ware gelaat van Christus en het op de schotel gepresenteerde hoofd van Johannes de Doper.

Veronique Govaert: is fotografe en kunsthistorica. Zij doceert fotografie en geschiedenis van de fotografie aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK) te Gent.

Fotografie, met haar schijnbare objectiviteit en waarheidsgetrouwheid, heeft sinds haar ontstaan het fysieke lijden steeds directer en meer confronterend gevisualiseerd. De verspreiding van die beelden heeft ons doorheen de 20ste eeuw indringend gewezen op de pijn en het leed van anderen. Tijdens de laatste decennia wordt dit lijden echter niet enkel in documentaire en reportagefotografie getoond, maar is het ook het onderwerp van fotografie met artistieke ambities. Door de esthetisering van extreem lijden, van zich mutilerende, stervende of zelfs van dode lichamen, lijkt echter de instinctieve afschuw te kunnen wijken voor fascinatie en begrip.

Stefan Hertmans: is benevens docent agogiek van de kunst aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK) te Gent, dichter, romancier, theaterauteur en essayist. Zijn werk werd met diverse literaire en andere prijzen bekroond. Veel ervan werd ook in diverse talen vertaald. Onder zijn talrijke publicaties: Muziek voor de overtocht (Verzameld dichtwerk, 1975-2006), Naar Merelbeke (roman, 1994), Als op de eerste dag (roman, 2001), Kopnaad (theater, 1993), Mind the gap (theater, 2000), Steden (reisverhalen, 1998), Het bedenkelijke (essays, 2000), Het zwijgen van de tragedie (essays, 2007).

In de kunstgeschiedenis van de afgelopen eeuwen heeft de topos van het lijden zich verzelfstandigd tot iets waarin smart en pijn - ofwel geestelijk en fysiek leed - gaandeweg een uiterst complex expressief geheel zijn gaan vormen. Vervorming, het uit zijn vormen vallen, is vooral in de schilderkunst geregeld een manier geweest om het uit zijn oevers treden van de sensatie van extreme pijn aan te duiden. De sensatie van het amorf wordende lichaam - metafoor voor het amorfe bij uitstek: de wonde - levert een specifieke taal op, die ons tegelijk in- en uitsluit. In de reeks Schmerzensmann van Berlinde de Bruyckere is deze graduele ontwikkeling van het amorfe, dat tegelijk met steeds grotere precisie spiritueel en fysiek leed lijkt uit te drukken, als het ware iconisch aanwezig. Het heeft er zich verzelfstandigd tot een uiterste gevoeligheid van hedendaagse materialen, die de subtiliteit van de schilderkunst overnemen in een sculpturale dimensie. In de Bijloke te Gent, voormalig hospitaal en momenteel kunstencampus van de Hogeschool, is maandenlang de Schmerzensmann V te zien. De dagelijkse confrontatie op deze historisch beladen site noopt tot een verhouding met de expressie van leed die uit het monumentale beeld spreekt.

Dirk Lauwaert: schrijft en doceert (aan de Hogeschool Sint-Lukas Brussel en aan het RITS te Brussel) over film, fotografie en plastische kunsten. Zijn meest recente publicaties: Dromen van een expeditie (over film) en Lichtpapier (over fotografie). Hij initieerde de onderzoeksprojecten 'Citygraphy' en 'Picturing fashion'.

Het afscheid is de perfecte versie van het lijden in een geseculariseerde maatschappij, waarin daarenboven de romantische hypothese van het persoonlijke leven voorop staat. Het afscheid is een mogelijk eindpunt voor een verhaal. Daartegenover: het happy end, dat nochtans een stevigere basis voor commercieel succes is. Zoals er houdingen en dialogen zijn die 'de eerste blik' zichtbaar maken, net zo zijn er die ons het gelukkige of ongelukkige einde laten zien. Hoe voert men in film het afscheid op? Hoe stuurt men de toeschouwer om daar een maximaal emotioneel voordeel uit te puren? Cameravoering, het phrasé van het acteursspel, de zuinigheid van de dialogen zijn elementen van filmisch afscheid.

Angela Mengoni: est sémioticienne et enseigne la sémiotique de l'art contemporain à l'Université de Sienne (Italie). Elle travaille notamment sur les transformations du statut du corps dans la modernité tardive.

La figure de la blessure - au centre des démarches artistiques de la body art des années '70 - semble connaître une véritable renaissance dans l'art des années '90, qui en offre une présentation de plus en plus isolée et focalisée. En croisant un réseau d'images avec la réflexion philosophique, les corps blessés de l'art le plus récent peuvent être interprétés comme la mise en forme d'une relation qui assume, dans notre modernité tardive, un rôle politique fondamental.